

Vitatéma: A háttérhatalom

A hazai közéletben Drábik János, majd Bogár László révén terjedt el az a nézet, hogy a világot egy láthatatlan háttérhatalom irányítja, mely informális, és főként a bankszféra, a pénzvilág uraiból áll. (Drábik János megfogalmazásában „szervezett magánhatalom”). Az alábbiakban *Botos Katalin, Szegő Szilvia, Kiss Károly és Csikvári F. András* vitatkozik e kérdésről.

A tudás, a gazdasági és a politikai hatalom összefonódik és örökletessé válik

Számtalan amerikai író szólalt fel már a tanulási lehetőségek igazságosabbá tételéért, hogy ne csak a gazdagok gyerekei törhessenek az élre. Még az olyan kifejezett pénzügyi guruk, mint Raghuram Rajan is. Robert Reich, Katarina Pistor, J. Stiglitz jutott ilyen vagy hasonló következtetésre. Sok száz oldalt olvastam erről.

Pistor különösen világosan kimutatta, hogyan válik örökletessé a hatalom a pénzügyi gazdagok számára, hogyan fonódik össze a jog és a gazdaság... A menedzserek tulajdonossá válnak... S hogyan változtatják meg a törvényeket a gazdagok, a pártfinanszírozáson keresztül megszerzett politikusok segítségével; hogyan tanítatják legjobb iskolákban a saját gyerekeiket, hogy meritokráciai alapon is ők legyenek jogosultak elfoglalni a legjobb helyeket. Hiszen valóban áldoznak a taníttatásukra (Yale, Harvard)...tehetik! – S ha csak nem tök buták a gyerekeik, valóban képzetek lehetnek... Alkalmasak fontos menedzser-pozíciók megöröklésére... aztán tulajdonossá válásra... Ahogy Ferguson mondta – ő aztán tudja! – *a hálózat hierarchiává válik.*

Igen, ezt látom, *látjuk mi is.* Azt is, hogy ez a tendencia megjelenőben van nálunk is. Fontos a tisztánlátás, valóban . Az Utódaink Jövője is igyekszik ezt szolgálni – ami engem illet, biztosan...Tény, hogy nem nagyon figyel a józan észre a hatalomban ma sem, senki sem . Nem tudom, hogy a megoldást hol keressük.

Botos Katalin

A háttérhatalom a Fed-et, és a mögötte álló nagybankokat jelentené?

Kedves Kata,

Sokért nem adnám, ha néha személyesen is beszélgethetnénk. És megkérdezhetnék tőled ezt azt. Most pl. a következőt. A rendszerváltás után, és különösen az EU-ba belépésünket követően le kellett mondani arról a "barbár" gyakorlatról, hogy a költségvetési hiányt az MNB egyszerűen több pénzkibocsátással finanszírozza. Ezt még megértem, hogy a költségvetés a hiánya fedezésére a pénzpiacokon vegyen fel hitelt. De azt már nem, amit Fritz Tamás ír a MN október 1-i számában arról, hogy a háttérhatalom az maga a nemzetközi bankárvilág, és úgy tartják kezükben a pénzvilágot, konkrétan az USA kormányát is, hogy a Fed nem állami bank, hanem magánbankok állnak mögötte (ezt eddig is jól tudtam) és az USA

kormány a kamatot fizet a Fed-nek (azaz a magánbankoknak) a dollár kibocsátásáért.

Úgy kell ezt érteni, mint az európai gyakorlatot, hogy az állam a költségvetési hiány fedezetére hitelt vesz fel a pénzpiacokon és azért kamatot fizet? És az USA-ban ezt a hitelt a Fed-től (azaz a mögötte álló bankoktól) veszi fel), és a kamatot ezeknek fizeti ki? Azaz a "pénzpiacok" alatt Amerikában a Fed mögött álló magánbankokat kell érteni? És akkor ez folytatódik úgy, hogy pl. a "monetary easing" jegyében az MNB és más nemzeti bankok a gazdasági fellendülés érdekében alacsony kamatozású értékpapírokat bocsátanak ki, hogy a vállalatokat olcsó pénzforrásokhoz juttassák, ill. felvásárolják azok hitelleveleit?

Ha mindez így van, akkor a különbség csak annyi – meglátásom szerint – hogy míg a nemzeti bankok az éves többletüket befizetik a költségvetésbe, a Fed esetében ez a többlet a Fed mögött álló magánbankoké lesz? Ettől lehetne azt mondani, hogy az USA-kormány, sőt, az egész világ, a nagy magánbankok, a Rotschildok kezében van? Hát ez nekem nem meggyőző..

Egyáltalán, ez a Bogár-féle háttérhatalom állandó emlegetése nekem erős túlzásnak tűnik.

Kiss Károly

Hudson: A fináncstőke kezében van a világ

Borzasztóan örülök a kérdésednek. Igen, én is így voltam a dologgal, mint te, egy kicsit túlzásnak éreztem Bogár Lacit.

Sajnos – és ezt nem szívesen ismerem el – , ma közelebb kerültem hozzá.

Javaslom, szerezd be Hudson legújabb 2022-es könyvét – amíg lehet!! – s mindent megértesz belőle... Hudson azt írja le, amit az elmúlt évtizedben én is próbálgattam elemeiben leírni. S mivel ő nemcsak az irodalomból, de az életből is ismeri az amerikai gyakorlatot, azt hiszem, hitelesen. (Egy probléma van vele: azért a népi kohókat meg a Tienamnen teret nem emlegeti....Vagyis a kínaiak védőszárnya alatt – hiszen ők finanszírozzák – csak erős, balos antiimperialista, Amerika-ellenes szöveget nyom – de a kommunisztikus diktatúra veszélyeiről hallgat...)

Még csak a könyv 3/4-énél vagyok, de ennyit már leírhatok: a kritikája jogos. Ezt én innen, az irodalom alapján is így látom. Azért is, mert botcsinálta történészként nagyon is értem a történelmi példázatait... Polányit is olvasva, értem az ókori pénzrendszerekről írott szövegeit is.

De erről majd később, ha befejeztem, szisztematikusan írok neked. Most csak a kérdéseidre válaszolva: Igen, a FED magánbank, de csak a 6%--os garantált jövedelmet adja tagbankjainak, azt mindenképpen, a többit a költségvetésbe befizeti. De persze, ha vesztesége van, az mindenképpen a költségvetésé, hiszen a 6% akkor is jár a magán-tagbankoknak (Biz ezeket igen kevesen tudják itthon, s másutt is... Ehhez kifejezetten a FED alapokmányát kell ismerni.) Hát igen, a demokrácia sok mindent lehetővé, elérhetővé tesz. nem mondhatjuk, hogy tilos tudni. De oly kevés embernek van módja **valóban** tudni... Egyébként igaz, hogy a Rotschildok kezében van a világ. Hudson szépen leírja, hogy a fináncstőke nem úgy jött létre, hogy az ipari kapitalisták magukba olvasztották a banktőkét, hanem **fordítva...** És az az izgalmas, hogy az információtechnika mennyire van a kezükben. Ez a te asztalod, s ez a jövő nagy kérdése. Na, most csak ennyit.

A világ sokkal bonyolultabb hely annál...

Kedves Kata,

még egy kérdés erejéig vissza szeretnék térni a „háttérhatalomra”. Én úgy képzelem el, hogy a nyugati világ legnagyobb gazdasági szereplői a nagy befektetési társaságok (mint pl. a Black Rock), a nagy amerikai hadiipari cégek, a legnagyobb bankok és a multinacionális vállalatok (főként az olajcégek). Tőkeerőben egy jó ideje a nagy digitális platformok (Facebook/Meta, Google, Amazon, Microsoft...) a legnagyobbak, de ők a közvéleményt uralják, az életmódunkat formálják, nem sorolnám őket a gazdasági szereplők közé. (Ennek ellenére – vagy éppen ezért – hatalmuk nagyobb azokénál.)

És, mint tudjuk, vannak e nagy szereplőknek informális fórumaik – ami ismert, az a Bilderberg csoport. (Ezért neveztem én a kezdeményezésemet Utódaink Jövője Csoportnak – csak hülyéskedek, de nem teljesen). És vannak hivatalos fórumok – mint pl. a Davosi Világgazdasági Konferencia, vagy pl. a jegybankok elnökeinek éves találkozója.

Akik a „háttérhatalom” elvét vallják (mint pl. Bogár), azok úgy gondolják, hogy e nagy gazdasági szereplők az ismert és ismeretlen (feltételezett titkos) fórumaikon minden nagy politikai-gazdasági kérdésben döntenek – pontosabban ők döntenek el minden nagy politikai-gazdasági kérdést. (Pl.: Na, most addig támogatjuk és tüzeljük Ukrajnát, amíg az oroszok meg nem támadják; vagy: most felvisszük az egekbe az olaj és a gáz árát; vagy: meggyengítjük Európát, hogy ne legyen versenyképes Amerikával szemben; vagy: meggyengítjük a forintot és megbuktatjuk ezt a mitugrász Orbánt; vagy: kirobbantjuk Amerikában a jelzáloghitel-válságot, globális pénzügyi válságot idézünk elő, hogy a végén majd a bankjaink jelentős állami támogatást kapjanak [ezt konkrétan egy háttérhatalom-hívótól hallottam].)

Én el tudom hinni, hogy ezek a nagy játékosok időnként tárgyalnak, egyeztetnek „luxushotelek szivarfüstös szalonjaiban”, a világ szeme elől elzárta. Csak azt nem hiszem el, hogy akkora hatásuk lenne, hogy a világot ők irányítanák. Pl. hogy mennyit termeljen az OPEC, azt inkább az arabok, szaúdiak döntenek el. Hogy Nyugat-Európa sorban inkompetens politikai vezetőket válasszon, ebben sem hiszem, hogy ők döntenének. (Hanem hogy a média az új divatos hóbortoknak, marhaságoknak hódoló fiatal politikusokat futtat – bár igaz, a média nem független, valakinek, valakiknek a kezében van.) Azt sem hiszem el, hogy az „új identitások” divatja, a homoszexuálisok sztárolása a háttérhatalom mesterkedésének köszönhető. [Betoldás: az viszont nyilvánvaló, hogy a nemzetállamok, nemzeti tudat meggyengítése a globális tőke terjeszkedésének érdekeit szolgálja. ... De miért állna érdekében, hogy pl. kiskorúaknak joga legyen nemváltoztató hormonkezelésekhez, sőt, műtétekhez? – és egyáltalán a homoszexualitás és a nemi eltévelyedés támogatása miért szolgálná az érdekeit? – Ez is a nemzeti kötődés meggyengítését szolgálja? – eléggé erőltetett az érvelés.¹]

Legutóbb azt írtad, hogy a Fed mögötti magánbankok képezik a háttérhatalom intézményi hátterét. De mitől lenne olyan nagy hatalma ezeknek a bankoknak, ha a pénzteremtés hasznának csak a 6 százalékát realizálhatják és a többit be kell fizetniük a költségvetésbe? – bár elismerem, az is bődületes nagy összeg lehet. Egyáltalán, a

---

¹ Görög Mihály „A szó veszélyes fegyver” c. előadásában azt fejtegeti, hogy az identitás meggyengítése a befolyásolhatóságot szolgálja; ily módon, közvetetten, ez is a „háttérhatalom” érdekében áll. Lásd: <https://www.youtube.com/watch?v=ZoUcd-V3NfQ>

világgazdaság e nagy játékosai pénzek és hitelek mozgatásával érik el céljaikat? Vagy inkább a valuták, államkölcsonök és részvények árfolyamának a mozgatásával? Van a Fed kamatpolitikájának meghatározó hatása az egész világgazdaságra? (Hogy fontos, az nyilvánvaló – de meghatározó is lenne? Én kétlem.)

Ha a világot a háttérhatalom irányítja, akkor miért nem tudta elérni, hogy Kína ne erősödjön meg ilyen bődületes módon? És miért ezt a szerencsétlen Európát „cseszeti”?

Tavaly augusztusban írtam egy tanulmányt Amerika és Kína politikai és gazdasági viszonyáról. Ennek az volt a lényege, hogy a két világhatalom hiába tekinti a másikat halálos ellenségének, gazdaságaik úgy össze vannak fonódva, hogy jogos, ha egy ideje már Chimericá-ról beszélünk. – És mindez annak ellenére, hogy mindkét ország politikai vezetése mindent megpróbál annak érdekében, hogy ez ne így legyen.

Hol van ilyenkor a háttérhatalom? Én úgy látom, hogy a világ sokkal bonyolultabb hely annál, mintsem hogy akár a legnagyobb hatalmú szereplők is, meg tudják határozni a folyását.

Kiss Károly

Háttérhatalom: a sok, együttes eredőjú hatás

Kedves Karcsi, a téma kimeríthetetlen.

Én se gondolom, hogy intézményesen szervezett Háttérhatalom működik – csak a sok együttes eredőjú hatást nevezzük így. Mert az IMF, WTO, WB egyértelműen az USA kinyújtott keze, és igenis, intézmény – és az USA nem az egész népet jelenti, értelemszerűen. Erről ír Hudson, erről fogok írni én is majd nemsokára, neked. A háttérhatalom betört Kínába, de annak 5000 évén kicsit fennakadt. Különben igazad volt a róka-fogta csuka (sárkány fogta sas) képpel. a Chimericaval. (Erről is ír Hudson).

Egyébként a pénz mozgatásával, és – ÉS – a jogszabályok alakításával érnek el mindent, azok, akik akarnak valamit. A jogszabályok változtatásához is köze van a pénznek. Mindig van annyi pénz, amennyiért egy hatalomra vágyó főbírót le lehet kenyerezni... feltétlenül legálisan.. Most csak ennyit. Én is vágyom egy hosszú személyes beszélgetésre. Majd valamikor összehozzuk.

Botos Katalin

A háttérhatalom: világértelmezésünk befolyásolása, sőt meghatározása

Van olyan vélemény is, miszerint a háttérhatalom egy olyan erő, amely képes arra, hogy befolyásolja, sőt, meghatározza, hogyan gondolkodjunk a világról. A háttérben a pénzügyi-gazdasági hatalom áll, mely a tudományok, a kultúra és a média közvetett irányításával alakítja a gondolkodásunkat, véleményünket, világértelmezésünket. Ezekből lesznek a mindennapok narratívái.

Ebből – olvasatom szerint – az következik, hogy a háttérhatalom megfoghatatlan. Világunk azért ilyen, azért így működik, mert a legbefolyásosabb embereknek az áll az érdekében, hogy ilyen legyen. Cselekedeteik azt célozzák, hogy így gondolkozzunk a tudományokról, a gazdaságról, a kultúráról, a pénzről, a világról általában; ilyen legyen a világfelfogásunk. Mert csak így őrizhetik meg és élvezhetik privilegizált pozícióikat.

Én lehetségesnek tartom e „háttérhatalom-felfogás” marxista értelmezését is. Nevezetesen: a gazdasági-pénzügyi hatalom birtokosai a tudomány, a kultúra és a művészetek monopóliuma és befolyásolása, valamint a különböző médiumok kézben tartása révén gondolkodásunkat, a világról alkotott felfogásunkat, „világ-értelmezésünket” úgy befolyásolják, hogy a jelenlegi világrend elfogadható legyen, akik számára pedig nem az, azok ellenállása, ellenszegülése ne öltön olyan méreteket, hogy az veszélyeztesse a komplex hatalmi rendszer működését és fennállását.)

Sajnos, e vélemény képviselője nem hajlandó nézeteit közreadni, nyilvánosan kifejezni, mert úgy gondolja, hogy ez a vita értelmetlen, és a háttérben kíván maradni.
KK

A háttérhatalom: az általunk létrehozott intézmények hatalma saját magunk fölött

Kedves Karcsi!

Több szálon folyik a vita, ezért nehéz hozzászólni. Hozzászólásom ezért inkább a saját értelemzésem szerint rendeződik, és az – közvetlenül vagy közvetve – egyben hozzászólás is egy gubancos témához.

Bogár László már ikonikus fogalmazása „a nem létező háttérhatalomról”, szerintem egy mélyen ironikus fogalmazás. Ő nem „A” háttérhatalomról beszél és ír, hanem „A nem létező” háttérhatalomról. A mondatának az alanya tehát legalább annyira az, hogy a háttérhatalom nem létezik, mint az, hogy létezik. A tagadás logikája szerint is kettős értelmű Bogár megfogalmazása. Tagadni ugyanis csak azt lehet, ami van, illetve lehetséges, illetve egyáltalán értelmezhető. Hasonló logikával találkozhatunk a jogban is. Nem lehet „lemondani” a hagyatékáról, hanem csak visszautasítani lehet azt. Lemondani ugyanis csak arról lehet, ami már van.

Következésképpen Bogár László állítása ebben az értelmezésben meglehetősen talányos. Valahogyan így: van is háttérhatalom, és nincs is, ahogy cselekedett Mátyás király okos Katája, aki a „mozgással” (lásd a fizika talányos kérdését, hogyan lehet mozogni, ha nem lehet egyszerre itt is lenni és ott is) „megoldotta”, hogy vitt is ajándékot és nem is.

A fenti Bogár-elemzésem természetesen az én értelmezésem.

A vita tárgyával kapcsolatosan emlékeztetek egy előadásodra (CTT Múcsarnok 2019. november), amelynek szintén ilyen talányos címet adtál: Ki irányítja a történelmet? Előadásodban éppen ezen kérdésfelvetés kettős megközelítését taglaltad történelmi példákkal. Van-e ilyen ki, és ha van, az valójában ki? Ő irányítja a történelmet, vagy a történelem irányított bizonyos embereket megfelelő szerepkörbe. Remélem most helyesen idézem vissza az előadásodat, az azonban bizonyos, hogy a történelem és a cselekvő ember történelmi szerepkörét taglalta a CTT tudományos vitakör akkoriban. Pikó Gábor ugyanazon az alkalommal utánad egy másik előadást tartott. Az általad feltett kérdés értelmezéséhez fontosnak tartotta elemezni az emberi lét mibenlétét. Ennek kapcsán az emberi cselekvést (itt a mai „közérthetőség” miatt idézőjelbe is teszem az „isteni” szót) az isteni („isteni”) teremtéstörténetben tudjuk értelmezni, ami egyszerre jelent szabadságot és egyszerre

felelősséget (azaz kötöttséget ahhoz, hogy a cselekvés fenntartsa, újra”termelje” az emberi létet, mondjuk ma így: a Földön (bár már régóta heliocentrikus a világképünk).

Ha a kérdésfelvetésedet az „általános rendszerelmélet” értelmezési világában próbálom megközelíteni, akkor szintén túl kell lépnünk az egyes emberek cselekvési és értelmezhetőségi körén. Az ember is egy rendszer része, egy olyan rendszeré, melyben az emberi cselekvés értelmezi a rendszert és fordítva, a rendszer is értelmezi az emberi cselekvést. A kapcsolat körkörös és nem lineáris. Ha ehhez a legújabb kori rendszerelméleti felvetéseket is hozzátesszük, akkor abból már az is bizonyos, hogy a rendszerek működésének „irányultsága” van, vagyis ezen rendszerek alkotó, nota bene „teremtő módon”, alkotó rendszerek. A folyamatok irányultságának felismerése a fizikát is forradalmasította. Elindult ez az entrópia (leegyszerűsítve: a fizikai folyamatok nem visszafordíthatók) és ennek útján a relativitáselmélet felismerésével. Mindebből számomra az következik, hogy az emberi világ (az univerzum, a kozmikus világregd) teremtett és teremtő világ. Mindennapibb megfogalmazásban ez úgy hangzik, hogy az emberi világ alkotó, innovatív, teremtő világ.

Ha nem tudom már jól visszaidézni az idézett civil tudományos vitán az álláspontokat, egy dolog azonban számomra kivilágolt: a mindennapok eseményeivel nem értelmezhető kiválasztódás megy végbe a folyamatokban (rendszerelméletileg ezt én úgy fogalmazom meg, hogy a rendszer önmagából „kisétál”, divatos szóval „innoválódik”). Melynek során rendszerelméleti szükségszerűséggel létrejön a „kiválasztódás” folyamata is. Ennek szubjektív emberi következménye, hogy az új rendszernek megfelelő személyiség jellemzők jönnek létre, ami még láthatóbb, a rendszer szellemiségét képviselni és védeni képes intézmények és hozzájuk rendelt személyek választódnak ki.

Miután párhuzamot vontam korábbi provokatív kérdésfelvetésed (Ki csinálja a történelmet) és a mai szintén provokatív kérdésfelvetésed („Csinálthatatik-e” egyáltalán háttérhatalom?), térek át ez utóbbi kérdés alapján a konkrétabb mondandómra.

A jelenlegi kérdésfelvetésedből is – hasonlóan az idézett korábbihoz – az látszik kiviláglani, hogy a történelem alkotásában kiválasztódnak arra érdemes (vagy nem ritkán érdemtelen) cselekvők, akiknek küldetésük van a kiválasztott feladatra. Előbbi fejtegetéseimben én éppen erre a következtetésre jutottam. Ezek a küldetéses emberek egyáltalán nem mindig kapnak vezénylő szerepet, sokan leginkább a háttérben vannak – mint filozófusok, természettudósok (ők is megváltoztatják a történelem menetét, lásd Kopernikusz) és egyáltalában nem utolsósorban, mint szerzetesek. Arisztotelész ebben az értelemben mind a mai napig történelemalakító filozófus, aki – és ez sem véletlen – egyben Nagy Sándor hadvezérnek és hódítónak nevelője, tanácsadója is volt.

Időben nagyot ugorva – de még egyszer visszautalva Arisztotelészre – az ember a szimbólumok világával létrehozott egy sajátlagos értelmező világot, egy az emberi cselekvésekről leváló – az embert reflektáló világot. Egy ilyen reflektív emberi világ a pénz, de a technika is egyben. A pénzzel kapcsolatban ismerte fel Arisztotelész (sajnos erre csak Marx elidegenedés elmélete tér vissza), hogy a pénz olyan valami, ami az ember cselekvési motivációit leválaszthatja az ember közvetlen világáról. A pénzzel egy önértelmező vagy, mint hatalmi erő jöhet létre, mely szembe kerülhet az ember közvetlen létvilágával. Arisztotelész zseniális módon sejtette meg, hogy az ember képes a saját létét megkettőzni, mégpedig ennek során egy őt uraló felettes létező világot létrehozni. Ez a világ már nem a platoni „ideák” világa (létből fakadó ideák), hanem éppen ellenkezőleg, az emberi létről leszakadni képes ideák világa lehet. Mint idea, vagyis eszmevilág, ezért képes a maga értelmezési tartományát rávetíteni az alapjául szolgáló létvilágra (Arisztotelésznél az

árukeresében a csere már nem az emberi hasznosságra, hanem a pénzre mint az embertől idegen vagyóra irányul).

A történelemben a pénz reflektív világa egyre inkább kiszorította az emberi lét mindaddig uralkodó reflektív világát, a vallásokat. A pénzben ugyanúgy hinnünk kell, mint ahogy az emberi lét vallási reflektív világában, mert a hit működteti a pénzt is. Más kérdés, hogy a pénzt megtámasztó hitet kiváló nyomatékkal alátámasztja a pénzt működtető „rendszer”. Ezt állítja Habermas, aki szerint a pénz a társadalom integratív ereje, bár sajnálatosan a pénz szembe kerülhet és kerül is az életvilággal. A pénz iránti hitet megfelelő nyomatékkal bevési a fizikai hatalom (technológiai, katonai, rendészeti hatalom), manapság már újabb erővel a világértelmezési hatalom – pl. média hatalom.

Csak megpróbálom értelmezni a mai átformálódó világunkban hozott példával, hogy mit értek **a hatalomvilág érték- és érdekrendszere által újra formálódó pénzvilágon**. Az Angol Központi Banknak egy sajátos, kevésbé hivatalos kiadványának az „útmutató” elemzésével igyekszem ezt bemutatni. (Az Angol Központi Bank a globális pénzrendszer kitüntetett központja, ezért a globális „irányvonalat” is értelmezi a bank munkatársainak a blogja. Ez a blog rendszeresen megjelenik Bank Underground (nomen est omen!) néven. Egy ilyen blog „útmutatását” fejthetjük meg a következő írásból.

A blog címe:

„Az Egyesült Királyság bankszektorának az értékelése új mércével, mely kifejezi a bankszektor átirányítódását az éghajlat-politikailag releváns ágazatok javára.” (Elnézést a nehézkes fogalmazásért, de a magyar értelmezésben nehezen követhető az angol címalkotás mestersége.)

Magyarul ez a cím azt mondja ki, hogy a világ egyik iránymutató intézménye szakít az eddigi – másokra erőszakkal is rákényszerített politikával, hogy a pénz minden. A gazdaság területéről eddig kitiltott politikáról (éghajlat politikáról) mondja ki ezentúl, hogy ez a politika a minden.

A blog kezdő mondatai:

Az éghajlatváltozás kétségtelenül új kockázatoknak és lehetőségeknek teszi ki a brit bankokat. Ezért úgy számszerűsítjük az Egyesült Királyság bankszektorának teljesítményét, hogy a számok mérni tudják, a bankok milyen arányban vettek részt az éghajlat-politikailag fontos (releváns) ágazatok (CPRS) teljes vagyonának létrejöttében.” (BankUnderground, 2022 Aug 16 Giovanni Covi, James Brookes and Charumathe Raja)

Innen nagyot kell ugrani a dollár világpénz szerepéhez, amihez kendőzetlenül nyers erőszak révén jutott. (Lásd 1944-ben a vesztésben lévő, tönk szélén álló vezető hatalmakkal fogadtatta el azt az USA, hogy a vezető nemzeti valuták országai a pénzüket dollár alapra helyeztessék). Az erőszak önmagában egyáltalában nem lett volna elegendő a dollár-hit kialakulásához. Ennek történelmi menete volt, amire itt nem térek ki, hiszen azt nem kell indokolni, hogy a dollárba vetett hit a legutóbbi időkig is evidencia volt. A dollárhit erejét a magyar *Dollárpapa* film fantasztikus iróniával mutatja be (hitbéli és „teremtő” erejét, **hiszen a Dollárpapa „nem létező” pénze megnyitott egy valós cselekvési teret**). Csak zárójelben jelzem, hogy ennek a rendkívül erős hitnek az erejét mutatja, hogy ugyan a dollár alapú világpénzrendszer történetének súlyosabb válságában van, mégis a dollár valószínűtlen módon növelte az értékét. Ez egyben azt is jelenti, hogy a dollár világpénz szerepéből következően a világ erőforrásait szinte „egy mozdulattal” képes megcsapolni (magyarázatot itt mellékelem). Ehhez a történéshez (van-e háttérhatalom) konkrét emberi döntések és a döntéseket megszenvedők kényszerű cselekvési tartományai tartoznak – jellemzően kényszerpályákkal.

A cselekvési teret bonyolítja az, hogy a hit és ezzel kapcsolatban kialakuló mítoszvilágok tehetetlenségi ereje nagy, ezért a cselekvési irányultságot jóval tovább fenntartják, mint ahogyan az a rendszer működésének erejéből következne. Az elfogadott és az érték rangjára emelt életmódok maguk is jelentősen befolyásolják a történelem alakulását. A kialakított életmódok ezért történelem alakító tényezőkké válnak.

Összefoglalva: a történelemnek van rendszerelméleti vagy akár metafizikus (lásd Sütő Zoltán) megközelítése. A történések nem értelmezhetők csupán azok egymásutániságával, mert az ember beleszületik egy nagy egészelegesen értelmezhető világba, annak – ha más nem veri ezt a tudatunkba, akkor a történelem ciklikus jellege által változó „sodrások”-ba (a sodrások esetében Sütő Zoltán fogalmával élek itt). Számomra az tűnik inkább gondolkodásomat megalapozónak, hogy az emberi világot a maga egészelegességében mindaddig a teremtéstörténeti (metafizikus) leírások közelítették meg jobban, mint a világot az emberi alkotó erővel leíró értelmezések, amiket én magamnak „emberi alkotástörténeti” leírásnak neveztem el. Ilyen emberi alkotástörténeti leírás például az egyiptomi piramisok világa, az egyre magasabbá váló, az eget szinte ostromló templomok világa, az egyre népesebbé váló városok és azok égbe nyúló felhőkarcolóinak a világa. Minden alkotástörténethez eszmetörténet is tartozik. Az eszme lehet védekező is, ilyen a természetvédelem, majd jelenleg a zöld éghajlatprogrammal szerintem átírt természetvédelem eszméje vagy a természetvédelemmel egyelőre még bizonytalan kapcsolatban álló teljesen új szintre emelkedő technikai fejlődés eszméje. A technika emberi alkotástörténetének eszméjét az utóbbi, mondjuk háromszáz évben a kapitalizmus tőke-világa testesítette meg. A tőke eszméjét – úgy tűnik – éppen korunkban váltja fel a mesterséges intelligencia teljesen új értelmezés világa. Úgy látom, hogy ennek az új rendnek nem a pénz lesz az integráló ereje. A pénz elveszíti eddigi emberi „alkotó” erejét, a mesterséges intelligencia, csupán egy algoritmus lesz az uralkodó a világban (feltételezem, hogy a „pogányokat” a mesterséges intelligencia sem tudja kiiktatni).

Jelen világunk is egyfajta teremtéstörténet – ami e hozzászólást meghaladó elmélyülő elemzést igényelne, aminek nem biztos, hogy meg tudnék felelni. Az azonban bizonyos számomra, hogy ami történik, az – talán Arisztotelész óta – emberi „alkotás”-történet. Ezt igyekeztem ábrázolni a korábban idézett arisztotelészi felismeréssel, de legutóbb pedig a Bank Underground útmutatásával és szimbolikus erejű rajzával. Az írás azt üzeni, hogy az értékek változnak és vele együtt azok legfőbb közvetítője, a pénz is „átépítés alatt” van. Nyilván az átépítés korszakának szükségszerű ellentmondásaival és bizonytalanságaival.

*

Utószó

A téma bonyolult, a vita szerteágazó, a következtetések levonását az olvasóra bízjuk. Az mindenestre megállapítható, hogy világunk túl bonyolult hely ahhoz, hogy a legfontosabb történéseket, folyamatokat néhány (vagy néhány tucat) nagyhatalmú ember informálisan, luxusszállodák szivarfüstös szalonjaiból irányítsa, illetve ott szülessenek meg a legfontosabb döntések.

A legkurrensebb értelmezések szerint a háttérhatalom a világ pénzügyi rendszere, élén a Federal Reserv-vel és mögötte a nagy bankokkal, elsősorban a Rotschild bankházzal.

Fritz Tamás nyomatékmal emlegeti a nagyhatalmú gazdasági- és pénzemberek informális szervezeteit – kimondatlanul is ezeket értve háttérhatalom alatt.² A 2020-ban alakult Council for Inclusive Capitalism (A Befogadó Kapitalizmus Tanácsa) nevű fórumnak 249 nagyhatalmú világcég vezetője a tagja és szorosan együttműködik a davosi WEF-fel (a Világgazdasági Fórummal).

A háttérhatalom felfogható úgy is, mint a legnagyobb hatalmú emberek azon képessége, hogy a gazdasági és pénzügyi hatalmat és – nem utolsó sorban – a médiát is kézben tartva és ezáltal a tudományokat és a kultúrát is irányítva, világlátásunkat, világértelmezésünket közvetve befolyásolják, meghatározzák, mégpedig abban az irányban, hogy a fennálló viszonyokat, vagy az általuk kívánatosnak tartott változásokat elfogadjuk. Ez viszont nem a pénzvilág összeesküvése, nem „intézményesült” háttérhatalom – ez valami sokkal bonyolultabb, finomabb szövésű dolog: világértelmezésünk befolyásolása; hagyományos kifejezéssel: ideológiai indoktrináció.

Végül a háttérhatalmat tekinthetjük úgy is, mint az általunk létrehozott és elfogadott intézmények és struktúrák (pénz, bankvilág, ideológiák, nemzetközi szervezetek) objektivizálódott hatalmát fölöttünk. (Ez Szegő Szilvia értelmezése.)

Bp, 2022. október 19.
KK

Az érdekérvényesítő szövetségek létrehozása természetes törekvés:

A hatalom megszerzésének és megtartásának akarása hozzátartozik az emberi természethez. A cél eléréséhez szükséges eszközök sokaságát találta ki már az ember, ezekből néhány fontosabb: a szövetség, a vagyon, a nyers katonai erő, az ellenfelek megosztása, megfélemlítés.

Ha háttérhatalomról, és az azokhoz kötődő konspirációs elméletekről beszélünk, akkor elsősorban a szövetség *mibenlétével* kell foglalkozni. Muszáj azt az evidenciát

---

² Lásd: Sohasem lesz nyugtunk tőlük. A globális elit újabb szervezete a „Befogadó Kapitalizmus Tanácsa”. Magyar Nemzet 2022. okt. 15.

hangsúlyoznom, hogy a konspirációs elméletek mindig titkos szövetkezésekről szólnak, ezért igen nehéz eldönteni, hogy a leleplezésből mi az igazság, és mi a leleplező kitalálománya. Tudunk a történelemből olyan titkos társaságokról, amelyek valódi hatalmi befolyással bírtak. (Például a Templomos lovagok vagy a Szabadkőművesek egy rövid időre Amerikában). A lehetőség meglétét semmiképpen sem szabad lebecsülni. Ma is sokan feltételeznek ilyen titkos háttérhatalmat, általában a világ leggazdagabb embereinek valamiféle titkos szövetségét. Ezek a titkos szövetségek aztán szerintük egy-egy képviselőjükön keresztül befolyásolják a tényleges hatalmat.

Nehezebb megítélés alá esnek a felszínen is látható szövetségek. Csak példa kedvéért, ha egy amerikai elnöknek két egyetemi jóbarátja végig kíséri a karrierjét; minden fontos döntést, kvázi egy sör mellett megbeszél velük, akkor ez a két ember valamiféle háttérhatalom? Bizonyosan lehet mondani.

Vannak nyilvánosan működő magánszövetségek is, ilyen pl. a WEF – Világ-gazdasági Fórum – ami manapság oly nagy mértékben foglalkoztatja az embereket. Ennek több oka is van, például, hogy megint csak nagyon gazdag és befolyásos emberek a tagjai, és ráadásul kijöttek egy elég ijesztő teóriával, a *Great Reset* vagy Nagy Visszaállítás elméletével. Klaus Schwab, a vezetőjük nagy nemzetközi (el)ismertségének köszönhetően ez az elmélet nagy visszhangot és bizonyos körökben riadalmat is váltott ki. Az olyan reklámok, hogy 'nem lesz semmi, de boldog leszel' vagy állandó emlegetése az 'építsük vissza jobban' (3B build back better) szlogennek – amiben azért benne van az is, hogy először bontsuk le a meglévőt – visszhangra találtak. Én ezt az elméletet, és a WEF-et, nem sorolnám semmiképpen se a veszélyes háttérhatalom fogalmi körébe. Ráadásul ez az elmélet úgy fog elmúlni, mint a tavaszi nátha.

Hozzá kell tenni, hogy az ember szövetséget általában a vele egyívásúakkal köt; vér, státusz, vagyoni helyzet, esetleg átmeneti érdekezésség alapján. Példának hoznám fel az Északi és Balti tengereket uraló Hanza városok esetét: a hatalmat kézben tartó gazdag kereskedő családokat vérségi szálak fűzték össze és ugyanazon alnémet dialektust beszélték és ezen a nyelven is leveleztek egymással. Münster, Köln, Lübeck, Wismar, Riga, Königsberg, Tallinn (Reval). Ez a szövetség önmagában egy összetartó erő, hatalmi tényező volt.

Összegezve: mindenhol egy relatíve szűk csoport hozza meg a döntéseket, az őket ért legkülönbözőbb helyről ért impulzusok és befolyásolások után, de abban nem hiszek, hogy mögöttük lenne egy végrehajtói hatalommal bíró "szervezett magánhatalom", amely utasítaná őket. Magyarországon biztosra veszem, hogy nincs ilyen, de abban sem hiszek, hogy az Egyesült Államokban lenne ilyen jellegű háttérhatalom.

Csikvári F. András
2022. november 2.